

3. «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України». Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2020 р. № 239 Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/239-2020-%D0%BF#Text>

4. Оперативна інформація про поширення коронавірусної інфекції 2019-nCoV. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshirennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-cov19>

5. «Про захист населення від інфекційних хвороб»: Закон України 06.04 2000 року № 1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>

Лантух І.С.

викладач кафедри

теорії та історії держави і права,

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

ПРАВО НЕПОВНОЛІТНІХ НА ЗАХИСТ ВІД ПРОЯВІВ ФІЗИЧНОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Серед глобальних проблем сучасності однією з них є цькування або булінг. Частіше за все воно виникає в освітніх закладах. Насильство в освітньому середовищі має різний характер і природу. Воно може проявлятися як у формі одноразових, так і в вигляді систематичних дій. Але ці дії завжди завдають шкоди психічному та фізичному здоров'ю всіх учасників процесу. Виявити такі випадки насильства досить важко, через те що переважно насильство виникає подалі від очей дорослих, або в місцях де відсутній нагляд дорослих.

Поняття «булінг» є порівняно новим у вітчизняному законодавстві. Наприкінці 2018 р. український парламент ухвалив Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» який вступив в силу у 2019 році. Зокрема, зміни внесені до Закону України «Про освіту» шляхом закріплення поняття «булінг» та його основних ознак [1]. Так, згідно ЗУ «Про освіту» булінг (цькування) визначається як діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, зокрема із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, унаслідок чого могла бути чи була завдана шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [2]. Термін «булінг» походить від англійського слова «bully», тобто хуліган, забіяка, задира.

Найпоширенішими формами булінгу є: фізичний, психологічний, економічний, сексуальний, кібербулінг.

Фізичним булінгом є штовхання, підніжки, зачіпання, бійки, стусани, ляпаси, нанесення тілесних пошкоджень тощо. Наприклад, учень 5 класу Мишко щоденно штовхав учня паралельного класу Ярослава, ставив підніжки, постійно провокував на бійку та бився з ним, постійно зачіпав його штурхав, це і є булінг.

Психологічний булінг – це принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміка обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж тощо. Наприклад, учениця Валентина 8 класу кожного дня поширювала чулки про ученицю свого класу Ніну типу вона дівчина легкої поведінки, жартує над нею, дізнавшись про відносини Ніни з тим хлопцем який їй подобається, шантажує та ігнорує всілякі прохання перестати робити всі ці дії. Як різновидом, також, може бути булінг вчителя на учня, тобто постійні приниження з боку вчителя,

Економічний булінг – це крадіжки, пошкодження чи знищення одягу або інших особистих речей, вимагання грошей тощо. Наприклад, учениця Міра систематично краде речі в учня Віті, систематично забирає особисті речі наприклад олівці або знищує їх або ламає.

Сексуальний булінг – це принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти тощо. Наприклад, учню Віталію спободалась однокласниця Віра, він не знав як почати з нею спілкуватись і вигадав, що буде знімати її в переодягальні коли вона буде перевдягатись на тренування. Він дізнався коли тренування, і зняв, дівчина нічого не підозрювала, а він почав жартувати над нею, ображав та придумав прізвисько сексуального характеру.

Кібербулінг – це приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв тощо. Наприклад, ситуація схожа на сексуальний булінг, але за допомогою електронних пристроїв в мережу Інтернет викладають фотографії, або наприклад можуть знімати тебе без твого відома в роздягальні, або будь-де і це призводить до травлі, та психічних наслідків для дитини.

Взагалі булінг у підлітків, це коли булер, тобто той який виконує насильство, або цькування, таким чином хоче здаватися головним, показати свою перевагу над іншими. Таким чином хоче добитися своєї популярності в деякому роді, щоб його всі поважали, але насправді таких агресорів всі бояться, і не можуть з ними нічого вдіяти. Деколи такі агресори виростають і стають злочинцями, і це дуже і дуже впливає на репутацію нашої країни в цілому. Таке явище як булінг може бути присутнє не тільки в освітньому процесі, але і вдома, на роботі, та і взагалі будь-де. Але це не припустимо, з цим потрібно боротись, і знаходити методи його утилізації з суспільства.

Типовими ознаками булінгу є систематичність, тобто повторюваність діяння не одноразово, а двічі і більше стосовно однієї і тієї ж особи, наявність сторін – кривдника, потерпілого, іноді спостерігачі, також типовим є наслід-

ки у вигляді психічної або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та спричинення соціальної ізоляції потерпілого. Але не варто плутати конфлікт з булінгом. Не кожен конфлікт є булінгом. Цькування – це тривалі, систематичні повторювані дії, а одноразова сутичка між учнями не може вважатися булінгом. В конфлікті не має ключового фактору – бажання завдання шкоди дитині, принизити жертву [2].

Згідно Конституції України життя і здоров'я людини, її честь і гідність, недоторканість і безпеку як найвищу соціальну цінність, а також зазначається, що «ніхто не може бути підданий катуванню, жорсткому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню» [3]. Основний закон встановлює, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом. Головний міжнародний документ щодо захисту прав дитини - Конвенція ООН з прав дитини – наголошує, що всі діти від народження рівні та мають право на безпечні та сприятливі умови життя [3]. Сімейний кодекс України також є важливою складовою частиною національного законодавства щодо захисту прав дитини [3]. Закон України «Про охорону дитинства» передбачає захист дитини від усіх форм насильства. Відповідно до Закону України «Про освіту» учні мають гарантоване державою право на захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного, психічного насильства, від дій, які порушують права або принижують їх честь і гідність. Проте за даними Всеукраїнської організації охорони здоров'я, Україна посідає четверте місце в світі за рівнем підліткової агресії [3].

Отже, беручи за увагу вищевикладене можна сказати наступне, кожна дитина повинна знати свої права, знати як себе захищати. В Українських школах повинно бути побудоване безпечне середовище для дитини. Після введення в ЗУ «Про освіту» термін поняття «булінг», свідчить про поширеність цього явища, яке потрібно дуже швидко викорінювати з нашого суспільства. Конфліктом може бути одноразова сварка, або хтось когось штовхнув одноразово і все. Тому кожен повинен знати права на захист і поважати права інших.

Література:

1. Іваній О.М. «Соціальна та кримінально-правова характеристика булінгу» / Науковий Вісник Херсонського державного університету // випуск 3, том 2, 2018 рік / с.107-110
2. Проць О.Є., Романків Р.В. «Протидія булінгу: правові аспекти захисту дітей від насильства» // Науковий Вісник Ужгородського національного університету / випуск 60 / с.127-130
3. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996. 82 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.11.2020).
4. Конвенція про права дитини URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 08.11.2020).
5. Сімейний Кодекс України : Закон України від 10 січн. 2002. № 2947-III URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 08.11.2020).

6. Про охорону дитинства : Закон України від 28 квіт. 2001. № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 08.11.2020).

7. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017. № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 08.11.2020).

Смірнова І.О.,
*викладач кафедри
теорії та історії держави і права,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ПРАВО ЛЮДИНИ НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ТА ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Права людини і громадянина є головною метою і найважливішим інструментом будь-якої цивілізованої правової держави, яка прагне забезпечити свободу, добробут, гідність, безпеку людей, захистити їх від пагубних наслідків дестабілізації суспільства і держави.

Згідно статті 1 Загальної декларації прав людини всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах [2].

Право громадян на судовий захист закріплено у статті 10 Загальної декларації прав людини, згідно якої воно знайшло своє відображення у частині першої статті 55 Конституції України. Відповідно до статті 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Конституцією України визначено головний принцип політики держави в галузі забезпечення прав людини і громадянина: "Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Сьогодні правова система України знаходиться в стані кардинальної реформи з метою побудови демократичної, соціальної та правової держави. Фундаментальним принципом такої побудови повинен стати принцип всебічного захисту прав і свобод людини. Головним органом, що забезпечує захист гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави, є суд.

Зокрема, Конституцією України передбачається низка гарантій, однією із яких є право судового захисту, що передбачена статтею 55 Конституції України, згідно з якою права і свободи людини і громадянина захищаються судом [1]. Це означає, що кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку. Суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права і свободи по-